

ГОВОРЯЩИЙ

СТОРИНКА СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСЬКОГО КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРУ УПЦ

Видається за благословенням Препосвященнішого Гурія, єпископа Житомирського і Новоград-Волинського

Житомирський державний педагогічний університет імені Івана Франка Факультет підготовки вчителів початкових класів

Любов Примаченко: „МЕНЕ СТРИМУЄ ЛИШЕ ТЕ, ЩО ПРОФЕСІЯ ВЧИТЕЛЯ НЕ ЦІНУЄТЬСЯ НАЛЕЖНИМ ЧИНОМ У НАШІЙ ДЕРЖАВІ”

7-го травня на факультеті підготовки вчителів початкових класів Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка відбулася підсумкова конференція за результатами практики студентів 4-го курсу.

Музика Олександр Леонідович, декан факультету підготовки вчителів початкових класів. Нове — це добре забуте старе. За останні 10-15 років зроблена перша вдала спроба відродити активну педагогічну практику, яка проходила у школах міста Житомира під наглядом досвідчених фахівців. Навіть карантин не став на перешкоді: під час карантину ми зняли своїх студентів із практики і повернули, коли заняття поновилися.

Важливо те, що вчителі при всій завантаженості, малій зарплатні пішли нам назустріч і зробили все, щоб передати свій досвід нашим студентам. За це ми їм щиро дякуємо.

Музика Олександр Леонідович: „Якщо ви підете працювати у школу без любові до вчительської професії, то самі себе засудите до 20-25 років каторги з ненормованим робочим днем і малою зарплатнею”.

Никончук Наталя Олександрівна, керівник педагогічної практики факультету підготовки вчителів початкових класів. В цьому році вперше всі наші студенти проходили практику в школах міста Житомира. Наші студенти мали можливість працювати з дуже досвідченими вчителями, отримувати допомогу наших кваліфікованих методистів в універси-

вміють вже працювати на уроці, слухати вчителя. Практика на 5-му курсі набагато складніша, оскільки вона проводиться у перших класах і до неї потрібно ретельно підготуватися.

Після практики ми проводимо конференцію за її результатами. Студенти діляться своїми позитивними і негативними враженнями, методи діють критичний аналіз. Ми запрошуємо на нашу конференцію також вчителів. На нашій конференції у цьому році були присутні вчителі 24 та 35-ї шкіл. З 24-ї школи — Олійник Валентина Вікторівна та Лісовська Ніна Савеліївна, вчитель 35-ї школи — Сірова Людмила Юріївна. Вони відзначили, що цього річчї студенти-практиканти набагато кращі, ніж їх попередники. Мабуть, цим ми маємо завдячувати нашим методистам, викладачам, які ведуть практичні заняття, а також постійному контролю та допомозі.

Примаченко Любов Вікторівна, студентка 45-ї групи педагогічного факультету. Я проходила практику у Житомирській школі № 25. Взагалі у клас йдуть відразу 2 студентки, але я була єдиною. У перший день діти на мене навіть не дивилися, а вже на другий —

новання підготовленості 178 випускників педвузів до розв'язання педагогічних задач (у ролі експертів виступали адміністрація школи, працівники методкабінетів, методисти обласного інституту удосконалення учителів), виконаного під нашим керівництвом, свідчать, що майже 70% із них притаманний низький та нульовий рівні (дії початківців не мають необхідного теоретичного обґрунтування; педагогічна діяльність не задовольняє взагалі або задовольняє лише частково вимогам, що витікають із принципів навчання та виховання; педагогічні дії взагалі не стали предметом професійної рефлексії або осмислені лише частково, із значними упущеннями в усвідомленні цілей, співвідношення запланованих та одержаних результатів тощо).

Для діагностики змістовної сторони підготовки початківців до розв'язання педагогічних задач застосовувалася спеціально розроб-

Студентки 4-го курсу факультету підготовки вчителів початкових класів Любов Примаченко, Інна Мартинюк, Олена Тололіна.

маються молодими учителями, недостатньо обґрунтовані теоретично, що, у свою чергу, призводить до того, що початківці здійснюють свої професійні функції частіше всього на емпіричному рівні, методом спроб і помилок, інтуїтивно або ж по аналогії з діями інших учителів.

На низькому рівні знаходиться освоєння початківцями методології аналізу педагогічних ситуацій; виділення у них педагогічних задач і прийняття теоретично обґрунтованих рішень. У багатьох випадках (до 85% від загального числа респондентів) початківці просто не бачать у виникаючих ситуаціях педагогічних задач, або ж підмінюють їх функціональними чи проміжними задачами, зосереджуючи усю свою увагу на розв'язанні останніх (дати урок, провести виховний захід, використати до учня певну сукупність методів впливу тощо).

Одним із найслабкіших місць у роботі молодих учителів є їх невміння визначати цілі та завдання уроку (вивчення конкретної теми,

теті, а ми самі вперше мали нагоду спостерігати як працюють наші студенти і могли надати їм своєчасну допомогу.

Раніше наші студенти проходили практику за місцем проживання, зазвичай у сільських школах, і ми, на жаль, не могли їх контролювати. У цьому році також були студенти, які проходили навчання за місцем проживання: директори окремих сільських шкіл звернулися до нас з подібним проханням, оскільки у сільських школах не вистачало вчителів. Але ці студенти приїжджали до Житомира протягом 2-ох місяців щоп'ятниці на консультації.

Наші студенти працюють як вчителі початкових класів, вчителі-класоводи. Вони здають залікові уроки з 8-ми різних дисциплін. Кожен студент-практикант має 9 керівників. З кожного предмету – окремий керівник, окремий методист, тому що викладати музику, мову, математику, природознавство дуже складно, і потрібно знати різні нюанси. Цим практика на нашому факультеті відрізняється від практики на усіх інших.

В цьому році педагогічну практику на 4-му курсі проходило 119 студентів, а на 5-му – 35 студентів стаціонарної форми навчання. Практику проходили як студенти стаціонарної форми навчання, так і заочної. Останнім часом для того, щоб полегшити проходження практики для студентів заочного відділення розроблені структурно-методичні матеріали до практики.

Кор. Яким чином відбираються школи для проходження практики вашими студентами?

Н.О. Ми звертаємося до адміністрації кращих шкіл міста Житомира з проханням дозволити нашим студентам пройти практику. Нам йдуть назустріч, за що я їх хочу подякувати директорам шкіл. Наші студенти у цьому році проходили практику у школах № № 7, 8, 12, 16, 20, 24, 25, 26, 27, 33, 35, гімназії № 23, а також у навчально-виховному комплексі № 59. Ми розуміємо, що і вчителям, і дирекції складніше працювати, але дуже добре, що до наших студентів ставляться з розумінням.

Цей перелік шкіл не є постійним. Буває, що за об'єктивних причин нам можуть відмовити. Наші студенти проходять практику не лише на 4-5 курсах, але і на 2-3-му, коли студенти тиждень відвідують заняття в школі, проводячи спостереження. Лише на 4 і 5 курсах вони ведуть уроки під керівництвом вчителів.

Кор. Які висновки роблять після практики студенти і методисти?

Н.О. Студенти можуть вперше відпрацювати практично свої теоретичні знання. Виявляється, це не так просто і потрібно дуже багато праці. Студенти мають можливість перевірити, їхня це діяльність чи ні. Вони матимуть нагоду наступні півтора року навчання у вузі заповнити прогалини у своїх знаннях. На 4-му курсі студенти працюють з дітьми 2,3,4-го класів, які

почали обертатися, цікавитися. Я дуже люблю дітей цього віку. Вони навчаються лише у 2-му класі, а вважають себе дуже самостійними і дорослими. До того ж ці діти виявилися дуже яскравими і талановитими, вони часто беруть участь у різних акціях. Коли я прийшла на практику, у них якраз закінчився конкурс від „Укртелекому” – „Світ очима дитини”, і троє з них зайняли призові місця. Мені також дуже сподобалася моя вчителька Ольга Леонідівна Петрова. Вона випускниця нашого вузу і змогла налаштувати на роботу і мене, і дітей. Мала і гарне випробування: Ольга Леонідівна захворіла – і мені довелося 3 дні її підмінити. Врятував мене карантин. Ми знаємо різні методики теоретично, а коли кожна дитинка щось своє щебече – тут вже потрібен свій підхід, любов і терпіння, адже вони всі такі світлі, чисті. Після закінчення практики до мене підійшли мої дівчатка і подарували зроблені власноруч листівки і червону ручку з побажанням, щоб нею я ставила лише гарні оцінки своїм учням.

Кор. Ви впевнилися у правильності свого вибору – бути вчителем?

Л.В. Мене стримує лише те, що професія вчителя не цінується належним чином у нашій державі. А насправді вчитель вкладає у роботу стільки своєї душі! Після цих уроків навіть не могла належної уваги приділити ні своєму чоловікові, ні доньці, тому що я перед цими дітьми розкривала свою душу. Я вважаю, що не можна холодно відчитати свій урок, коли дитячі оченята світяться захватом і очікуванням чогось цікавого і гарного.

М. М. Заброцький, професор, Житомирський інститут післядипломної педагогічної освіти. Результати експертного оці-

лена система запитань-завдань понятійного і причинно-наслідкового характеру, відповіді на які мали відображати розуміння респондентами логіки розв'язання психодідактичної задачі. Ось деякі висновки із аналізу зібраного матеріалу.

На етапі професійного становлення змінюється ставлення як до професії у цілому, так і до окремих сторін педагогічної праці. Так, понад 60% респондентів вважає, що їх попередні уявлення про учительську професію не співпадають з реальною шкільною практикою. Показово, що у нових оцінках посилюються критичні (майже 40% від загальної кількості опитаних) і негативні (близько 25%) оцінки. У порівнянні з вузівським періодом знижується привабливість спілкування з учнями, особливо неформального, і, навпаки, дещо зростає привабливість викладацької діяльності.

Спостерігається наростання скептичного (понад 20% респондентів), та відверто негативного (близько 20 %) ставлення до психолого-педагогічної теорії. Як показав аналіз, знання більшості початківців психолого-педагогічної теорії носять розрізнений і фрагментарний характер. Серед найбільш істотних проблем у цьому зв'язку відмітимо: теоретичні знання більшості початківців (до 70% у нашому випадку) знаходяться на рівні розрізнених положень, без належного осмислення зв'язків між ними; окремі розречені положення у більшості випадків (до 90%) не зведені у певні концепції, не доходять до рівня конструктивно-методичних схем аналізу педагогічних ситуацій і прийняття педагогічних рішень; майже всі початківці зіштовхуються із серйозними труднощами при операціоналізації психолого-педагогічних знань.

Як наслідок, педагогічні рішення, що прий-

навчального предмету (тощо), нерозуміння значущості цієї процедури для ефективності педагогічного процесу, невміння аналізувати проведені уроки відповідно до поставлених цілей тощо. Так, приміром, цілі навчання часто (до 80% випадків) підмінюються початківцями описом власних дій при вивченні певної навчальної теми («розкрити», «пояснити», «розповісти» тощо), або ж ототожнюються зі змістом освіти.

Вважимо також на суттєві труднощі молодих учителів при виділенні головного у темі, визначенні основних, стержневих ідей уроку, здійсненні обґрунтованого вибору системи методів і прийомів педагогічного впливу на учнів, організації їх спільної діяльності та самостійної роботи як на уроці, так і у позаурочний час, урахуванні вікових та індивідуальних особливостей учнів, здійсненні особистісного підходу до них тощо.

Сказане вказує на необхідність такої організації учбово-пізнавальної діяльності у педагогічному навчальному закладі, яка б забезпечувала розвиток у майбутніх учителів уміння аналізувати педагогічні ситуації та свої дії у них, освоєння ними досвіду вироблення стратегій навчання.

Інна Мартинюк: "Я зрозуміла: щоб провести урок, потрібно орієнтуватися не на теоретичні знання, а на самих дітей".

У змістовному плані таке навчання має забезпечувати: рефлексію власних когнітивних передумов прийняття педагогічних рішень, їх осмислення, узагальнення і корекцію; розвиток категоріального апарату педагогічного мислення, вироблення конструктивно-методичних схем розв'язання педагогічних задач; психолого-педагогічний тренінг, спрямований на операціоналізацію психолого-педагогічних знань, формування уміння використовувати теоретичні знання для аналізу педагогічних ситуацій, виділення в останніх педагогічних задач та прийняття обґрунтованих і продуктивних педагогічних рішень.

Ефективною формою вирішення вищезазначених задач може стати контекстне навчання початківців, яке, на протигагу традиційному, де у центр уваги ставиться освоєння теоретичних знань, передбачає розгортання логіки (контексту) професійної діяльності через систему навчальних завдань, виконання яких забезпечує оволодіння змістом професійної діяльності, зумовлює формування психологічної структури професійної діяльності.

Конкретним організаційним вираженням такого навчання можуть стати різноманітні ділові ігри, тренінги тощо.

Юлія Спічак